

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ОХОРОНА БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ, НАЦІЇ, СВІТУ:
ФУНДАМЕНТАЛЬНІСТЬ, ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ І НООНАУКОВІСТЬ УБЕЗПЕЧЕННЯ

До 220-річчя Національного
юридичного університету
імені Ярослава
Мудрого

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ОХОРОНА БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ, НАЦІЇ, СВІТУ: ФУНДАМЕНТАЛЬНІСТЬ, ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ І НООНАУКОВІСТЬ УБЕЗПЕЧЕННЯ

матеріали VIII Міжнародної
науково-практичної конференції

17 травня 2024 року
м. Харків

www.pravo-izdat.com.ua

ISBN 978-617-8448-59-2

9 786178 448592

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра кримінального права

Кафедра кримінально-правової політики

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»

Відокремлений підрозділ в Харківській області

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ, НАЦІЇ, СВІТУ: ФУНДАМЕНТАЛЬНІСТЬ, ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ І НООНАУКОВІСТЬ УБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Харків, 17 травня 2024 року)

Харків
«Право»
2024

УДК [343.2; 341.23](082)

К82

Редакційна колегія:

Л. М. Демидова (головний редактор), *Ю. А. Пономаренко*, *С. О. Харитонов*,
Н. В. Шульженко, *М. М. Уманець*

Кримінально-правова охорона безпеки людини, нації, світу: фундаментальність, трансдисциплінарність і ноонауковість / матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2024 р.) / [редкол.: Л. М. Демидова (голов. ред.), Ю. А. Пономаренко, С. О. Харитонов та ін.] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. права, Каф. кримін.-прав. політики ; Гром. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права», Відокремл. підрозділ в Харківс. обл. – Харків : Право, 2024. – 280 с. ISBN 978-617-8448-59-2

До збірника включено матеріали конференції, кількість і зміст яких підтверджують факт того, що в наукових колах ведеться дискусія питань з сучасних проблем кримінально-правової охорони безпеки людини, нації і світу. Матеріали акумулюють наукові судження за трьома напрямками: світоглядні основи та напрями удосконалення правопорядку і кримінального права; безпека людства і світу: кримінально-правові й трансдисциплінарні питання; кримінально-правова охорона людини, держави та суспільства.

Видання розраховане на науковців, викладачів кримінально-правових дисциплін, студентів, практичних працівників, а також читачів, які цікавляться питаннями кримінального права.

УДК [343.2; 341.23](082)

Організаційний і редакційний комітети можуть не підтримувати позицій автора, проте ми поважаємо право кожного учасника конференції на висловлювання своїх ідей, критичних зауважень, інших суджень

ISBN 978-617-8448-59-2

- © Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2024
- © Громадське об'єднання «Всеукраїнська асоціація кримінального права», 2024

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Баулін Ю. В. 9

СВІТОГЛЯДНІ ОСНОВИ Й НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВООРЯДКУ І КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА (матеріали дискусії)

Костенко О. М.

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВознавства у СВІТЛІ
СОЦІАЛЬНОГО НАТУРАЛІЗМУ 12

Туляков В. О.

ПОНЯТТЯ ЗЛОЧИНУ в ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ДИНАМІЦІ ЗМІН 20

Стрельцов Є. Л.

СТРАТЕГІЯ ТА ТАКТИКА РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВА: СТИСЛІ МІРКУВАННЯ 25

Житний О. О.

ВІТЧИЗНЯНА МОДЕЛЬ ДОБОРУ ПЕРСОНАЛУ в ОРГАНИ
ПРОКУРАТУРИ ЯК ЗАСІБ ЗНИЖЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ
РИЗИКІВ у СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ 30

Гуторова Н. О.

НЕГАТИВНЕ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
(НА ПРИКЛАДІ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ
ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ) 33

Харитонов О. В.

СТАНДАРТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПРАВНИКІВ
І ПРОТИДІЯ ГЕНДЕРНО ОБУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ 37

Пономаренко Ю. А.

ПРО ДЕЯКІ ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РИМСЬКОГО
СТАТУТУ МКС ДО НАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 40

Харитонов С. О.

БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ, СУСПІЛЬСТВА, ОСОБИ
ТА ВЕКТОРИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ 45

Фріс П. Л.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-
ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ 48

<i>Степанюк А. Ф.</i>	ФУНКЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	51
<i>Колосов І. В.</i>	ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ І РЕАЛІЇ ІІІ ТИСЯЧОЛІТТЯ.....	55
<i>Орловська Н. А.</i>	КОНЦЕПЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ВОЄННОГО ЧАСУ» ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ	59
<i>Рубащенко М. А.</i>	КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ПОРУШЕННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ (САНКЦІЙ) В УКРАЇНІ: ФАКТОРИ ТА ЦІЛІ	64
<i>Марін К. О.</i>	ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ВИМАГАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ.....	69
<i>Шпіляревич В. В.</i>	ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПОЛОЖЕНЬ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ	73
<i>Ткаченко І. М.</i>	ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОТЕРПІЛОЇ ОСОБИ.....	78
<i>Александренко О. В., Женунтій В. І.</i>	ДО ПИТАННЯ ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВТЯГНЕННЯ ДІТЕЙ У ПРОТИПРАВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	81
<i>Горпинюк О. П.</i>	КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА МОРАЛЬНОСТІ ДИТИНИ ВІД ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДИТЯЧОЇ ПОРНОГРАФІЇ	89
<i>Киричко В. М.</i>	ПРО ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНОЇ НЕБЕЗПЕЧНОСТІ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ І ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	95

**БЕЗПЕКА ЛЮДСТВА І СВІТУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ
Й ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІ ПИТАННЯ
(матеріали дискусії)**

<i>Laskowska Katarzyna</i>	ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO POKOJOWI I LUDZKOŚCI W POLSKIM KODEKSIE KARNYM	101
----------------------------	---	-----

<i>Шепітько М. В.</i>	СПАДЩИНА КОМУНІСТИЧНИХ ТОТАЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВЧИНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ	109
<i>Андрюшко А. В.</i>	ЩОДО НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА МІЖНАРОДНІ ЗЛОЧИНИ	115
<i>Медицький І. Б.</i>	ОБ'ЄКТИВОВАНІ ФОРМИ ГЕНОЦИДУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ТА КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ	120
<i>Письменський С. О.</i>	ПРОПАГАНДА ТОТАЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ, ВИГОТОВЛЕННЯ І ПОШИРЕННЯ ЇХ СИМВОЛІКИ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА СТ. 436–1 КК УКРАЇНИ	128
<i>Євтєєва Д. П., Лапкін А. В.</i>	ЩОДО ПРОБЛЕМ ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ст. 436–2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	133
<i>Голіна В. В.</i>	КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИЗНАЧЕННЯ І ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	136
<i>Колодяжний М. Г.</i>	ПАРАДОКСИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ	139
<i>Паламарчук Г. В.</i>	ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ОХОРОНУ БЕЗПЕКИ, ПРАВ І СВОБОД УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	145
<i>Тімофєєва Л. Ю.</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ЩОДО КРИМІНАЛЬНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ САНКЦІЙ	149
<i>Вороніна К. О.</i>	ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТІ 437 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	152
<i>Елізбарян І. А.</i>	ЕКОЦИД ЯК КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	155

Бабійчук В. С.

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗЛОЧИННОСТІ:
МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР 159

Тимонова Л. І.

ЗМІНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ТА КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ЩОДО
УДОСКОНАЛЕННЯ ВИДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ..... 164

Клімчук Б. В.

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ЯК ОРГАН
ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ 167

Ткаченко К. В.

ВІДНОВЛЕННЯ ПОРУШЕНИХ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ НЕДОТРИМАННЯ СТАТТІ 3 ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ..... 169

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ,
ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА В III ТИСЯЧОЛІТТІ
(матеріали дискусії)**

Храмцов О. М.

ПСИХІЧНА НЕДОТОРКАНИСТЬ ЯК СУБ'ЄКТИВНЕ
ПРАВО ОСОБИ ТА ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВОПОРУШЕННЯ 173

Рябчинська О. П.

ДЕПОРТАЦІЯ ТА ПРИМУСОВЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ
НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ: ПРОБЛЕМИ
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОЦІНКИ..... 177

Павленко Т. А.

ПСИХОЛОГІЧНА (МЕНТАЛЬНА) БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВИЙ
ЕЛЕМЕНТ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ 184

Топчій В. В., Ковальчук В. С.

ПРИЧИНИ І УМОВИ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗМІСТОМ
КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 188

Мовчан Р. О.

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАД У СУДОВИХ
АБО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ, СТВОРЕНИХ
НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИЙ ТЕРИТОРІЇ
(НА ПРИКЛАДІ СПРАВИ №953/406/23)..... 192

<i>Зайцев О. В.</i>	КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ДОСВІД КРАЇН БАЛТІЇ (ЛАТВІЯ, ЛИТВА, ЕСТОНІЯ).....	200
<i>Михайліченко Т. О.</i>	ЧИ БУДЬ-ЯКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПОВ'ЯЗАНА З КОМУНІКАЦІЄЮ З ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ НА ТОТ, Є КОЛАБОРАЦІЙНОЮ?.....	204
<i>Геркула Н. М.</i>	РОЛЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОЗНАКИ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРИМІНОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ.....	208
<i>Денисов С. Ф., Коваленко Н. О.</i>	ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ, ВЧИНЕНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НАСЛІДКИ БЕЗСИСТЕМОЇ НОВЕЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	213
<i>Колб О. Г., Бусел А. О.</i>	ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: НАУКОВИЙ СУПРОВІД І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ.....	217
<i>Дудоров О. О.</i>	ЗАКОНОДАВЧІ НОВЕЛИ ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОНТРАБАНДУ.....	219
<i>Оронець К. М.</i>	ЩОДО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	227
<i>Радутний О. Е.</i>	ІНФОДЕМІЯ ТА ВИКЛИКИ У КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ.....	231
<i>Політова А. С.</i>	ЕКОНОМІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК ФОРМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ У СВІТІ.....	238
<i>Єсауленко П. М.</i>	ВПЛИВ НЕСТАТУТНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НА ВОЄННУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ.....	243
<i>Демидова Л. М.</i>	СУСПІЛЬНІ (ПУБЛІЧНІ) Й ОСОБИСТІ ІНТЕРЕСИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ: МІРКУВАННЯ ЩОДО ПРІОРИТЕТНОСТІ.....	246

НАУКОВІ РОЗВІДКИ Й ЗДОБУТКИ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Грачова О. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ
СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ
ДІТЕЙ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ
ОСОБЛИВОСТІ 257

Четвертак М. В.

ПОНЯТТЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В МІЖНАРОДНОМУ
ТА УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ 261

Чопорова О. Ю.

АМЕРИКАНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СУДУ ПРИСЯЖНИХ
ДЛЯ УКРАЇНИ ЯК ПРИКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО
СУДОЧИНСТВА У ШІ ТИСЯЧОЛІТТІ: ПРОБЛЕМИ
ТА РЕАЛІЇ..... 266

Мельниченко В. С.

ДО ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВОЇ
ОХОРОНИ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ 271

Кундицька А. В.

СЛУЖБОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ:
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА 277

: зб. тез доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (1 липня 2015 року). Київ: НАВСУ, ГСУ МВС, 2015. С. 289–291. URL: <https://www.naiiu.kiev.ua/files/naukovadiyalnist/naukovi-zaxodi/zbirniki/2015/zbirn-probl-dos-rozslid.pdf#page=289>.

2. Марін О. Відповідальність за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг: навч. посібник. Київ: Дакор, 2021. 272 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/6910>.

3. Повідомлення у Інтернеті. URL: <https://lexinform.com.ua/kriminalna-hronika/zlovzhyvannya-vplyvom/>.

4. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 29.03.2021 року у справі № 554/5090/16-к. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/96074938>.

5. Постанова Третньої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 21.11.22 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107805010?fbclid=IwAR20fNzz3bGjY5GwzEblRV5DneDqsgGoA0n3xYUL9QN-MVJZkRBSOoVN8tE>.

6. Тома М. Г. «Торгівля впливом» чи «зловживання впливом» – проблеми кваліфікації. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2023 № 2 (20) С.195–209 URL: <http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/292359>.

7. Ця юридична конструкція «дійсний або удаваний вплив» повинна використовуватися відповідно до положень ратифікованих Україною міжнародно-правових документів (ст. 12 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 173) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text та ст. 18 Конвенції ООН проти корупції URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text).

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПОЛОЖЕНЬ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Шпіляревич Вікторія Вікторівна,

к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Питання забезпечення національної безпеки є надзвичайно важливим для нашої держави. Зокрема, особливої актуальності воно набуло з початку незаконного вторгнення збройних військ РФ на територію України,

внаслідок чого виникла реальна загроза посягання на національні інтереси України, передусім на її суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність.

Національна безпека України забезпечується відповідною державною політикою, яка формується та реалізовується на основі положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів (законів, підзаконних нормативно-правових актів), що стосуються сфери захисту «життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, задоволення яких гарантує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян» [1].

Отож, положення Конституції України як Основного Закону, що має найвищу юридичну силу, відіграють домінуючу роль у забезпеченні національної безпеки України. Однак перш ніж розпочати їх дослідження доцільно, насамперед, вказати, що ж таке «національна безпека України» взагалі. З цього приводу варто зауважити, що у самій Конституції України визначення даного поняття немає, але згідно з положеннями п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII під національною безпекою України законодавець розуміє «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [1], що, таким чином, свідчить про функціонування України як «суверенної і незалежної, демократичної, соціальної та правової держави» [2].

Аналізуючи нормативні вимоги Конституції України, які стосуються сфери національної безпеки України, необхідно звернути увагу на те, що таких положень є достатня кількість, що умовно дозволяє поділити їх на чотири великі групи:

І група – положення, які є фундаментальними у забезпеченні національної безпеки України та прийнятті/ затвердженні відповідних нормативно-правових актів, що стосуються сфери національної безпеки України:

а) ст. 1 Конституції України – «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава» [2];

б) абз. 2 ст. 2 Конституції України – «Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою» [2];

в) ст. 3 Конституції України – «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [2];

г) ст. 17 Конституції України – «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, ... є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [2];

д) ст. 18 Конституції України – «Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права» [2];

е) п. 17 ст. 92 Конституції України – «Виключно законами України визначаються основи національної безпеки» [2].

II група – *положення, у яких йдеться про окремі види безпеки, що є складовими національної безпеки України:*

а) ст. 16 Конституції України – «Забезпечення екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України ... є обов'язком держави» [2];

б) ст. 17 Конституції України – «... забезпечення економічної та інформаційної безпеки України є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [2].

III група – *положення, якими допускається обмеження прав і свобод людини і громадянина з метою недопущення посягання на національну безпеку України:*

а) абз. 1 ст. 32 Конституції України – «Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [2];

б) ст. 34 Конституції України – «Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя» [2];

в) ст. 35 Конституція України – «Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей» [2];

г) ст. 36 Конституції України – «Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей» [2];

д) ст. 37 Конституції України – «Утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються» [2];

е) ст. 39 Конституції України – «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей» [2].

IV група – положення, у яких йдеться про інституції (суб'єктів), діяльність яких повністю або частково пов'язана зі сферою національної безпеки України:

а) абз. 1, 2 ст. 17 Конституції України – «Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові фор-

мування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом» [2];

б) ст. 85 Конституції України – «До повноважень Верховної Ради України належить ... прийняття законів ...» [2];

в) п. 1, 17, 18 ст. 106 Конституції України – «Президент України забезпечує національну безпеку та здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави. Президент України очолює Раду національної безпеки і оборони України» [2];

г) ст. 107 Конституції України – «Рада національної безпеки і оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України» [2];

д) п. 7 ст. 116 Конституції України – «Кабінет Міністрів України здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, протидії злочинності» [2].

Таким чином, резюмуючи усе вищенаведене, слід констатувати, що регламентація в Основному Законі України відповідних положень, які стосуються забезпечення національної безпеки України, свідчить про наявність своєрідного «двостороннього зв'язку» між цим нормативно-правовим актом та саме національною безпекою України. Так, з одного боку, це проявляється в тому, що Конституція України дійсно передбачає певні ключові для визначення основ національної безпеки України, формування цілей й основних засад державної політики у сфері національної безпеки України вимоги, з іншого – сама ж Конституція України потребує безпекового стану закріплених в ній державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу чи інших національних інтересів України. Власне таким «гарантом» захищеності національних інтересів України виступає якраз її національна безпека.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України : закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 25 квітня 2024 року).

2. Конституція України : Основний закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25 квітня 2024 року).

Наукове видання

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА БЕЗПЕКИ
ЛЮДИНИ, НАЦІЇ, СВІТУ:
ФУНДАМЕНТАЛЬНІСТЬ,
ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ
І НООНАУКОВІСТЬ УБЕЗПЕЧЕННЯ**

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Харків, 17 травня 2024 року)

Матеріали рецензовані та надруковані в авторській редакції.

Підписано до друку 04.07.2024. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 16,3. Обл.-вид. арк. 15. Тираж 100 пр. Зам. № 140

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017